

Postanowienie z dnia 22 października 2009 r.

I UZ 64/09

Nie zgodność prawomocnego wyroku z prawem wspólnotowym, w tym wynikająca z wykładni dokonanej w wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, nie może stanowić podstawy wznowienia postępowania cywilnego.

Przewodniczący SSN Romualda Spyt (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Bogusław Cudowski, Józef Iwulski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 października 2009 r. sprawy z odwołania Anny K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania w sprawie [...] o rentę inwalidy wojennego, na skutek zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 kwietnia 2009 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Ubezpieczona Anna K. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie [...] zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 3 lipca 2007 r., z jej odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B. z dnia 2 lutego 2006 r., którą zawieszono jej prawo do renty inwalidy wojennego wobec tego, że na stałe przebywa ona poza granicami kraju. Wyrokiem tym Sąd Apelacyjny oddalił apelację ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 16 listopada 2006 r. oddalającego powyższe odwołanie.

W uzasadnieniu skargi ubezpieczona wskazała, że podstawę wznowienia stanowi przepis art. 403 § 2 i 3 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2009 r.). Nadto wywiodła, że zastosowany przez Sądy obu instancji przepis art. 5 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.) został automatycznie

uchylony zarówno Traktatem Ustanawiającym Wspólnotę Europejską z dniem 1 maja 2004 r., tj. z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, jak również przez przepisy Konstytucji RP - z dniem 17 września 1997 r. Podkreśliła, że strona miała prawo powoływania się bezpośrednio na prawo wspólnotowe, a sąd miał obowiązek to prawo zastosować w miejsce sprzecznego z nim prawa krajowego, co potwierdzają wyroki Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (powoływanego dalej jako ETS). Ponadto, zgodnie z art. 91 ust. 2 Konstytucji RP umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową. Powołany wyżej przepis art. 5 ustawy z dnia 29 maja 1974r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin jest spreczny z art. 18 ust. 1 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską, co wynika z wyroku ETS z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie C-499/06 oraz z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-192/05. Skarżąca zanegowała twierdzenie Sądu pierwszej instancji, że art. 19 Konstytucji RP oraz preambuła ustawy z dnia 2 kwietnia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371 ze zm.) mają charakter wyłącznie deklaracyjny i odsyłający do innych szczegółowych rozwiązań ustawowych. Stwierdziła, że istnieje wyrażona w Konstytucji RP zasada bezpośredniego jej stosowania (art. 8) oraz hierarchia ważności aktów prawnych (art. 91), a zastosowany art. 5 powoływanej ustawy jest w sposób oczywisty rażąco spreczny z Konstytucją. Zdaniem skarżącej, Sąd pierwszej i drugiej instancji dopuścił się również rażącego naruszenia art. 6 i 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 2, 7, 45 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, art. 233 § 1 k.p.c., art. 130¹ § 1 k.p.c. Zarzuciła również, że nie zbadano przyczyn, dla których opuściła kraj. Skarżąca podniosła także, że jej stan zdrowia pogorszył się w wyniku: uporczywego i bezpodstawnego niedostarczenia uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji, pomimo siedmiokrotnie składanych wniosków, przez co ubezpieczona nie mogła sporządzić apelacji od tego wyroku, nieinformowania przez Sąd o terminach ogłoszenia wyroku, co uniemożliwiało terminowe złożenia wniosku o ich uzasadnienie, pobierania opłaty od apelacji, pomimo że ubezpieczona z winy władz polskich pozostaje w skrajnej biedzie i nie stać jej na opłaty sądowe, niedostarczenia całości akt sprawy, co uniemożliwiło ubezpieczonej rzetelne prowadzenie swojej sprawy, dostarczenia uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji bez sygnatury akt, daty, składu Sądu i bez jakiegokolwiek pisma przewodniego, nieodroczenia terminu

rozprawy (wyznaczonej na dzień 3 lipca 2007 r. i rozprawy w pierwszej instancji) do czasu dostarczenia ubezpieczonej odpisów całości akt, z zaznaczoną numeracją poszczególnych kart. Ponadto Sąd nie wyłączył się od rozpatrywanej sprawy i nie przekazał jej do naczelnego organu państwowego, pomimo zasadnego wniosku ubezpieczonej w tym przedmiocie. Dodatkowo wskazała, że Sądy orzekające w niniejszej sprawie nie miały prawa stosować art. 5 ustawy z dnia 29 maja 1974r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin, zgodnie z zasadą *lex iniustissima non est lex* (doktryna Radbrucha), bowiem przepis ten jest „haniebnym dowodem represji wobec Polaków w czasach PRL”, gdyż ograniczał on podstawowe prawa i wolności obywatelskie, w tym prawo swobodnego przemieszczania się. Zaniedbanie jego wykreślenia po zmianie ustroju jest bezprawiem legislacyjnym. Poza tym z brzmienia tego przepisu wynika, że nie ma on zastosowania, jeśli umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

Do skargi dołączony został odpis pisma Komisji Europejskiej z dnia 2 lutego 2008 r. skierowanego do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w którym odwołano się do wyroku ETS w sprawie C-499/06, wyrażając pogląd o prymacie prawa wspólnotowego przed prawem krajowym (w przypadku ich sprzeczności).

Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2009 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku odrzucił powyższą skargę. W uzasadnieniu stwierdził, że nie opiera się ona na wskazywanych podstawach wznowienia, bowiem w istocie z jej uzasadnienia wynika, że skarżąca kwestionuje zgodność art. 5 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin z prawem europejskim, orzecznictwem ETS oraz z przepisami Konstytucji RP. Kwestia prawidłowego zastosowania prawa europejskiego czy też prawidłowej wykładni przepisów nie stanowi nowej okoliczności, o której mowa w przepisie art. 403 § 2 k.p.c., gdyż na wskazaną wyżej sprzeczność skarżąca powoływała się już w sprawie [...]. Okoliczności te były zatem ujawnione w postępowaniu przez Sądem pierwszej i drugiej instancji i nie posiadają przymiotu „nowości”, o którym mowa w art. 403 § 2 k.p.c. Orzecznictwo ETS i pismo z Komisji Europejskiej nie stanowią tego rodzaju dowodów, z których ubezpieczona nie skorzystała i nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, bowiem w swoich pismach procesowych wielokrotnie powoływała się na orzecznictwo ETS, co miały na względzie Sądy obu instancji przy wyrokowaniu. Natomiast wznowienie postępowania na podstawie art. 403 § 3 k.p.c., jest możliwe w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku dotyczącego tego sa-

meogo stosunku prawnego, tj. wtedy, kiedy przedmiotem rozstrzygnięcia w tym wyroku są te same prawa, dotyczące tych samych podmiotów, wynikające z określonych norm prawnych, które pomiędzy nimi były przedmiotem rozstrzygnięcia w postępowaniu, którego dotyczy skarga. Sąd wskazał także, że wbrew zarzutom skarżącej Sąd rozpoznał wszystkie jej wnioski, a postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie wszystkich istotnych w sprawie okoliczności faktycznych.

W zażaleniu na powyższe postanowienie skarżąca zarzuciła naruszenie art. 403 § 2 i 3 k.p.c., poprzez przyjęcie, że w skardze o wznowienie postępowania podaje się te same okoliczności, na które wskazywano w sprawie [...] oraz naruszenie art. 233 k.p.c., poprzez przyjęcie, że: 1) wskazywane dowody nie stanowią tego rodzaju dowodów, z których ubezpieczona nie skorzystała i nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, 2) skarżąca we wcześniejszych pismach powoływała się wielokrotnie na orzecznictwo ETS, przepisy Konstytucji RP oraz pismo z Komisji Europejskiej, 3) wypłata renty została wznowiona od 1 stycznia 2009 r. z uwagi na stanowisko Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, 4) przepis art. 5 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin pozostaje w obrocie prawnym, dopóki nie zostanie uchylony przez ustawodawcę bądź dopóki nie zostanie stwierdzona jego niekonstytucyjność, 5) ubezpieczona kwestionuje zgodność przywołanego ostatnio przepisu z prawem europejskim, orzecznictwem ETS oraz z przepisami Konstytucji RP. Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i wznowienie postępowania.

W uzasadnieniu zażalenia skarżąca wskazała, że nigdy nie powoływała się na żadne orzecznictwo ETS i jakiegokolwiek pismo Komisji Europejskiej. Orzeczenia ETS powoływane w skardze albo zapadły po prawomocnym zakończeniu sprawy, albo były ubezpieczonej nieznane przed uprawomocnieniem się wyroku; pisma z Komisji Europejskiej pochodzą z okresu po wydaniu wyroku. Zdaniem skarżącej, art. 18 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską, jak i wymienione w zażaleniu przepisy Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Kodeksu postępowania cywilnego, Kodeksu postępowania administracyjnego, wszystkie wyroki ETS, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, wojewódzkich sądów administracyjnych, sądów powszechnych, doktryna Radbrucha, uchwała Senatu RP z dnia 16 kwietnia 1998 r. stanowią nowe oko-

liczności faktyczne i środki dowodowe nieujawnione w poprzednim postępowaniu. Ponadto Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, że w niniejszej sprawie nie występują podstawy wznowienia wskazane w art. 403 § 3 k.p.c., ponieważ wykryte zostały prawomocne wyroki ETS w sprawach: C-499/08, C-221/07, C-192/05, C-453/00 oraz wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie w sprawie Haliny N. [...], które dotyczą tego samego stosunku prawnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego w sprawie zakończony prawomocnym wyrokiem, wznowienie postępowania może nastąpić z przyczyn nieważności (art. 401 k.p.c.), z przyczyn restytucyjnych (art. 403 § 1 i 2 k.p.c.) oraz gdy przepis prawa, na podstawie którego wydano wyrok, został uznany za niekonstytucyjny (art. 401¹ k.p.c.). Ponadto, można żądać wznowienia postępowania, jeżeli na treść wyroku miało wpływ postanowienie niekończące postępowania w sprawie, które wydano na podstawie niekonstytucyjnego przepisu (art. 403 § 4 k.p.c.). W sprawie zakończonej postanowieniem można żądać wznowienia postępowania tylko wówczas, gdy wydano je na podstawie przepisu, co do którego Trybunał Konstytucyjny orzekł o jego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą (art. 399 § 2 k.p.c.).

W przedmiotowej skardze o wznowienie postępowania - niezależnie od wskazanych w niej przepisów - podstawę wznowienia w istocie ma stanowić niezgodność wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lipca 2007 r. [...] z prawem wspólnotowym. Nie trafne jest stanowisko skarżącej, która, z powołaniem się na powyższą okoliczność, takiej podstawy wznowienia upatruje w art. 403 § 2 i 3 k.p.c., w dawnym brzmieniu. Na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. można żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Z kolei w myśl art. 403 § 3 k.p.c. można żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku dotyczącego tego samego stosunku prawnego; w tym wypadku przedmiotem rozpoznania przez sąd jest nie tylko zaskarżony wyrok, lecz są również z urzędu inne prawomocne wyroki dotyczące tego samego stosunku prawnego. Od 1 lipca 2009 r. (na mocy ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw,

Dz.U. Nr 234, poz. 1571) oba te przepisy zamieszczone zostały w art. 403 § 2 k.p.c. (z jedną zmianą nieistotną w niniejszej sprawie), zgodnie z którym można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Jednakże stosownie do art. 8 ust. 1 tej ostatniej ustawy w niniejszej sprawie zastosowanie mają uprzednie przepisy.

Z uprzedniego brzmienia przepisu art. 403 § 2 k.p.c. wynika jednoznacznie, że dotyczy on sfery faktów, a nie sfery prawa. Chodzi w nim o okoliczności faktyczne i środki dowodowe (dowody), które, jak wynika z art. 227 k.p.c., służą do ustalenia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Ta przesłanka wznowienia postępowania obejmuje podstawę faktyczną wyroku, a nie jego podstawę prawną. Podstawę prawną wyroku stanowi wskazanie przepisu, na którym oparto rozstrzygnięcie, przy czym zastosowanie określonej norm prawnej wiąże się zwykle z koniecznością dokonania jej wykładni. Stąd też wykładnia prawa krajowego i wspólnotowego nie stanowi ani okoliczności faktycznej, ani środka dowodowego w rozumieniu omawianego przepisu i w związku z tym bez znaczenia pozostaje to czy strona mogła się na nią powołać w poprzednim postępowaniu, czy też nie. Identyczne stanowisko dotyczy wyroków jakichkolwiek sądów czy trybunałów, w których dokonywana jest wykładnia prawa, nawet wtedy, kiedy wynika z nich odmienna interpretacja przepisów niż ta, jakiej dokonał sąd rozstrzygający sprawę objętą skargą o wznowienie postępowania. Wykładnia dokonana przez sądy i trybunały, dotycząca sfery prawa, nie jest ani okolicznością faktyczną, ani środkiem dowodowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1998 r., II UKN 402/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 805, gdzie stwierdza się, że wskazanie przez stronę, że przepisy przyjęte za podstawę prawomocnego wyroku zostały następnie inaczej zinterpretowane w uchwale Sądu Najwyższego nie uzasadnia wznowienia postępowania według art. 403 § 2 k.p.c.).

Z kolei wznowienie postępowania na podstawie uprzednio obowiązującego art. 403 § 3 k.p.c. jest dopuszczalne jedynie w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, który dotyczy "tego samego stosunku prawnego", tzn. gdy przedmiotem rozstrzygnięcia w tym wyroku są te same prawa i obowiązki, dotyczące tych samych podmiotów, wynikające z określonych norm prawnych, które pomiędzy nimi

były przedmiotem rozstrzygnięcia w postępowaniu, którego wznowienia dotyczy skarga (por. przywołane przez Sąd Apelacyjny postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1999 r., III AO 10/99, Lex nr 36977). Przywoływane w zażaleniu wyroki ETS i Sądu Okręgowego w Koszalinie dotyczyły innych stosunków prawnych, bo istniejących między innymi podmiotami niż w sprawie [...]. Jedyna relacja jaka między nimi zachodzi to zbieżność stanów faktycznych i prawnych, co nie oznacza tożsamości stosunku prawnego, której wymaga omawiany przepis. Innymi słowy, wykładnia prawa dokonana w wyroku objętym skargą o wznowienie postępowania, nawet sprzeczna z wykładnią przedstawioną czy przez ETS, czy też sąd krajowy, na tle tych samych przepisów i w podobnych stanach faktycznych, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania w myśl art. 403 § 3 k.p.c. Jeszcze inaczej rzecz ujmując, nawet rażące i oczywiste naruszenie prawa nie stanowi przyczyny restytucyjnej uzasadniającej wznowienie postępowania. Dla zwalczania skutków takich uchybień ustanowiono w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego inne instytucje - apelację (art. 367 k.p.c.), skargę kasacyjną (art. 398¹ k.p.c.) oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ k.p.c.).

Generalnie zaś stwierdzić należy, że analiza przesłanek wznowienia postępowania ujętych w Kodeksie postępowania cywilnego prowadzi do wniosku, że niezgodność prawomocnego orzeczenia z prawem wspólnotowym, w tym niezgodność wynikająca z wykładni dokonanej w wyroku ETS, nie może stanowić podstawy takiego wznowienia.

Z art. 10 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2) wynika zasada współpracy i zgodnie z nim Państwa Członkowskie podejmują wszelkie właściwe środki ogólne lub szczególne w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z tego Traktatu lub z działań instytucji Wspólnoty. Ułatwiają one Wspólnocie wypełnianie jej zadań. Powstrzymują się od podejmowania wszelkich środków, które mogłyby zagrozić urzeczywistnieniu celów Traktatu. W oparciu o tę zasadę ETS rozważał możliwość wzruszenia prawomocnego wyroku sądu krajowego, którego rozstrzygnięcie pozostaje w sprzeczności z prawem wspólnotowym. W wyroku z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie C-234/04, Rosmarie Kapferer przeciwko Schlank & Schick GmbH, stwierdził, że zasada współpracy zawarta w art. 10 WE nie zobowiązuje sądu krajowego do zaprzestania stosowania krajowych przepisów proceduralnych w celu zbadania i uchylenia prawomocnego orzeczenia sądowego, jeżeli okaże się, że narusza ono prawo wspólnotowe. W uzasadnieniu

tego wyroku podkreślono, że „ze względu na konieczność zapewnienia stałości prawa i stosunków prawnych, jak też prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości istotne jest, aby orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla tych środków terminów, były niepodważalne. Prawo wspólnotowe nie zobowiązuje zatem sądu krajowego do zaprzestania stosowania krajowych przepisów proceduralnych nadających prawomocność danemu orzeczeniu, nawet jeżeli umożliwiłoby to usunięcie naruszenia prawa wspólnotowego, które wynika z tego orzeczenia (podobnie wyrok z dnia 1 czerwca 1999 r. w sprawie C-126/97 Eco Swiss, Rec. str. I-3055, pkt 46 i 47). Z zacytowanego stanowiska ETS płynie wniosek, że ze względu na podstawowe znaczenie zasady powagi rzeczy osądzonej i wiążącej mocy prawomocnych wyroków zarówno we wspólnotowym, jak i w krajowych porządkach prawnych, Trybunał dopuszcza możliwość, by nie wszystkie prawomocne rozstrzygnięcia sądów krajowych były zgodne z prawem wspólnotowym. Trybunał nie wymaga więc, aby wbrew możliwościom, jakie daje prawo krajowe, sprzeczność z prawem wspólnotowym stanowiła samodzielną przesłankę wznawiania postępowań sądowych. W powołanym wyroku ETS podkreślił, że "ustanawiając zasady proceduralne dotyczące środków prawnych służących ochronie praw podmiotowych wywodzących się bezpośrednio z prawa wspólnotowego, państwa członkowskie mają zapewnić, że zasady te nie będą mniej korzystne od zasad dotyczących podobnych środków w prawie krajowym (zasada równoważności) oraz że zasady te nie uczynią wykonywania prawa przyznanego przez prawo wspólnotowe praktycznie niemożliwym (zasada efektywności)".

Na gruncie polskiej procedury cywilnej zasady efektywności nie można odnosić wyłącznie do możliwości wzruszenia prawomocnego wyroku za pomocą skargi o wznowienie postępowania, bowiem, jak wskazano wyżej, w pierwszej kolejności istnieją inne środki prawne, które pozwalają na skorygowanie wadliwości orzeczenia bądź też zapewniają uzyskanie ochrony praw w inny sposób. Taką rolę w polskim prawie krajowym pełni - co do wyroków nieprawomocnych sądu pierwszej instancji - apelacja, co do wyroków prawomocnych sądu drugiej instancji - skarga kasacyjna, a co do wyroków prawomocnych sądu pierwszej i drugiej instancji - skarga o stwierdzenie niezgodności prawem prawomocnego orzeczenia, która, przysługuje także od prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej lub drugiej instancji, jeżeli strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, gdy niezgodność z

prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela (art. 424¹ § 2 k.p.c.). *Nota bene* skarżąca skorzystała z tego ostatniego środka, bowiem wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lipca 2007 r. [...] i skarga ta postanowieniem z dnia 22 października 2009 r. [...] przyjęta została przez Sąd Najwyższy do rozpoznania.

Apelacja i skarga kasacyjna prowadzi do wyeliminowania z obrotu wadliwego orzeczenia i w konsekwencji do rozstrzygnięcia pozostającego w zgodzie z prawem wspólnotowym. Natomiast skarga o stwierdzenie niezgodności prawem prawomocnego orzeczenia, co prawda nie zmierza do podważenia zaskarżonego wyroku, lecz ma za zadanie uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie w oddzielnym postępowaniu naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu państwa. Podstawę wszystkich tych środków prawnych może stanowić naruszenie prawa wspólnotowego. Z tych względów uznać należy, że w polskim porządku prawnym ustanowione zostały przepisy (zasady), które zapewniają efektywność ochrony praw podmiotowych w przypadku, kiedy nieprawomocne i prawomocne orzeczenie pozostaje w sprzeczności z prawem wspólnotowym. Nie narusza więc zasady efektywności to, że Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje wznowienia postępowania ze względu na sprzeczność prawomocnego wyroku z prawem wspólnotowym lub późniejszym orzeczeniem ETS. Nie ma zatem potrzeby, aby z uwagi na zasadę efektywności stosować elastyczną wykładnię przepisów o wznowieniu postępowania, jak wynikałoby to z postulatów doktryny (patrz: M. Taborowski: glosa do wyroku ETS z dnia 16 marca 2006 r., C-234/04 i przywołane tam piśmiennictwo).

Również nie ma usprawiedliwionych podstaw, twierdzenie, że z kolei zasada ekwiwalencji może prowadzić do uznania, iż wznowienie postępowania cywilnego ze względu na stwierdzoną w późniejszym wyroku ETS sprzeczność prawomocnego wyroku (postanowienia) z prawem wspólnotowym powinno być w niektórych sytuacjach dopuszczalne przede wszystkim przy analogicznym zastosowaniu art. 401¹ k.p.c. Szczególna rola Trybunału Konstytucyjnego polega na wyeliminowaniu normy prawnej sprzecznej z porządkiem konstytucyjnym. Orzeka on, między innymi, o zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją (art. 188 Konstytucji) stanowiącej najwyższe prawo Rzeczypospolitej Polskiej (art. 8 ust. 1 Konstytucji) i jego orzeczenia mają moc powszechnie obowiązującą. Przedmiotem jego działania nie

jest zatem wyjaśnienie treści obowiązujących przepisów, ale ich zgodność z wzorcami konstytucyjnymi. Natomiast rola ETS jest odmienna, bowiem w swoich orzeczeniach dokonuje on interpretacji przepisów prawa wspólnotowego. Chociaż wykładnia prawa wspólnotowego ma moc powszechnie obowiązującą to, jeśli już czynić porównania, to można odnieść się do roli Sądu Najwyższego, który również dokonuje wykładni prawa, w tym także wiążącej (art. 61 § 6 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), a przecież uchwały mające moc zasady prawnej nie stanowią przesłanki wznowienia postępowania. Nie ma zatem podstaw, aby stawiać znak równości między orzeczeniem opartym na przepisie uznanym za sprzeczny z wzorcami konstytucyjnymi a orzeczeniem sprzecznym z wykładnią prawa wspólnotowego dokonaną przez ETS. Można więc twierdzić, że zasady proceduralne dotyczące środków prawnych służących ochronie praw podmiotowych wynikających z przepisów wspólnotowych, jak i krajowych, są takie same. Zasada ekwiwalencji zostaje zachowana, bowiem w przypadku prawomocnego orzeczenia naruszającego prawo wspólnotowe i prawo krajowe nie ma podstaw do wznowienia postępowania, przysługuje natomiast skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na mocy art. 389¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

=====